

reje. Temu je bilo dolgo tako brez kake posebne premembe. Še le po dolgem prestanku, o času cesarja Karola Vélikega, ko je bilo treba različne tadanje razmere v duhu tadanjega časa na novo uravnati in predelati in se je tudi človeški rod čedalje bolj množil in razplodoval, treba se je bilo nekako bolj poljedelstva poprijeti, in da bi se več žita pridobivalo, nastalo je ravno v tej dobi tako imenovano trojnopoljsko gospodarstvo s prisilnim omejenjem zemljišč. Trojnopoljsko obdelovanje trajalo je blizo kakih 100 let, dokler se ni človeški rod tako razmnožil, da tudi ta sistema čedalje večim in silnim potrebščinam ni več ustrezati mogla.

Nastalo je 19. stoletje, ki nam je vrnilo nove misli in nas tudi učilo, da še ni zadosti, ako kmetijstvo ustreza vsakdanjim potrebščinam, marveč ono mora kot kmetijska obrtnija donášati tudi obresti (činže) od kapitala, kar se pa le s primernim kolobarenjem ali vrstjenjem rastlin doseže.

Kolobar v poljedelstvu je pa zadobil svojo veljavo v 19. stoletju brž ko ne z ono nočjo od 4. avgusta leta 1789., ko je francoski zbor sklenil, da se imajo vsi od privatnopravnega imena nezaviseči zemljiški davki odpraviti in nepogojna svoboda v porabljevanje zemljišč vpeljati. Po tej gospodarsko-kmetijski določbi, s katero je večina posestnikov dobila pravico, da sme s svojim zemljiščem drugače gospodariti, kakor dosehal, nastala je v kmetijstvu sploh velika sprememba.

K tej novi preuredbi 19. stoletja je slavni Liebig, kot zemljiški kemikar, še največ pripomogel. Liebig je bil namreč prvi, ki je vkrenil poljedelstvo na ono raztezno stran, po kateri je mogoče, da zemlja, gledé svoje rodovitosti, ustreza velikim in silnim zahtevam, razplodovajočega se ljudstva.

To se vé, da imamo še zmerom pričakovati četrte premenjalne dobe, predno dospemo na pot glasovitih Kitajcev, ki so prvi, kar se tiče umnega poljedelstva, in ktera doba nam tudi gotovo ne bode izostala.

(Konec prihodnjič.)

Drevesca namenjena za pogozdevanje Krasa.

Nadzorstvo za pogozdevanje Krasa nam je izročilo prav zanimiv razkaz o sadiščih, ktera je napravilo v Gorici, Rodiku in Serminu in v kterih je do sedaj v 2 letih velikansko število drevesec odgojilo.

Ta drevesca bode po prav nizki ceni prodajalo. Občinam kakor tudi revnim kmetovalcem bode c. kr. nadzorstvo drevesca brezplačno delilo, in imajo občine, kakor tudi dotični revni gospodarji podati prosbe slavnemu c. kr. nadzorništvu za pogozdevanje Krasa v Trstu.

Tu sledí razkaz drevesec:

Štev.:	Imena drevesca:	Cena za 100 drevesec:
55.018	jablan	35 do 40 sold. *)
114.364	hruška	40 do 60 "
89.870	murva	80 "
5.237	kostanj	1 gold.
13.714	oreh	1 "
87.157	črešnja	40 sold.
720	breskev	50 "
829	mandeljnovo drevo	50 "
3.752	višnja	50 "
1,313.768	akacija	15 "
10.889	beli javor	40 "
72.000	sveta smokva (Ailant)	5 "
25.175	jesen (fraxinus excelsior)	20 "
4,294.628	mali jesen (frax. ornus)	10 "
188.669	zgodnja lipa	20 "

*) Cena se ravná po starosti in velikosti drevesec.

Štev.:	Imena drevesec:	Cena za 100 drevesec:											
20.884	kristov trn (Gledičija)	25 sold.											
11.189	divji kostanj	40 "											
117.113	melija	20 "											
33.449	javor (enoletni)	20 "											
484.559	brst	15 "											
43931	koprivovo drevesce (Celtis australis)	50 "											
1,797.868	črni bor	<table border="0"> <tr> <td rowspan="2">}</td> <td>dveletni</td> <td>40</td> <td>"</td> </tr> <tr> <td>enoletni</td> <td>10</td> <td>"</td> </tr> </table>	}	dveletni	40	"	enoletni	10	"				
}	dveletni	40		"									
	enoletni	10	"										
602.618	borovcev	<table border="0"> <tr> <td rowspan="2">}</td> <td>dveletni</td> <td>40</td> <td>"</td> </tr> <tr> <td>enoletni</td> <td>10</td> <td>"</td> </tr> </table>	}	dveletni	40	"	enoletni	10	"				
}	dveletni	40		"									
	enoletni	10	"										
29.250	gladki bor (Pinus strobus)	50 "											
24.069	primorski bor	10 "											
607.340	smreka	<table border="0"> <tr> <td rowspan="3">}</td> <td>3letne</td> <td>60</td> <td>"</td> </tr> <tr> <td>2letne</td> <td>40</td> <td>"</td> </tr> <tr> <td>1letne</td> <td>10</td> <td>"</td> </tr> </table>	}	3letne	60	"	2letne	40	"	1letne	10	"	
}	3letne	60		"									
	2letne	40		"									
	1letne	10	"										
240.951	mecesen	<table border="0"> <tr> <td rowspan="2">}</td> <td>3letni</td> <td>80</td> <td>"</td> </tr> <tr> <td>2letni</td> <td>50</td> <td>"</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">}</td> <td>1letni</td> <td>15</td> <td>"</td> </tr> </table>	}	3letni	80	"	2letni	50	"	}	1letni	15	"
}	3letni	80		"									
	2letni	50	"										
}	1letni	15	"										
	79.911	slezov grm (Hibiscus syriacus)	3 "										
12.647	tuje in ciprese	30 "											

Število vseh drevesec — 10,479.293.

„Gosp. List.“

Natoroznanske stvari.

Babje leto.

Kedar pri nas od sv. Martina do sv. Katarine nastanejo lepi topli dnevi, imenuje se to vreme babje leto. —

Kako neki je to vreme prišlo do tega imena? — Nekteri mislijo zato, ker stare babice ta čas rade na solnce hodijo, — drugi, da so ti dnevi zadnji ostanki leta, o kterih se babice spominjajo, da so jim dnevi življenja že pri kraji.

Al verjetniše je, da to imé izvira iz prirodopisa (naravoslovja). Če človek toplega jesenskega dne hodi po polji, vidi, kako je zrak prepleten s tanko pajčevinno. Ta pajčevina bila je nekdanj zastavica, ktere natoroznanci niso mogli rešiti. Zdaj pa je znano, da ono pajčevino snuje neka vrsta (sorta) jesenskega pajka, kteremu je po latinski imé „thomisus viaticus“ in ki na njej visoko in daleč po zraku potuje. Spustivšega se namreč s kakošne višine na svoji nitki zgrabi pajka vetrič, kterega je zmirom nekoliko v zraku, ga nese po zraku na milje daleč, med tem pa iz-za njega njegova preja ostaja. Darwin pripoveduje, da je 60 milj daleč od suhe zemlje videl na morji, kako se je na tisoče takih pajčevok na ladjo spustilo. Nemci imenujejo to pajčevino „Mariengarn“, „Marienfaden“, Francozi „Fils de la vierge“ (preja Marijina, matere božje). — Ali imamo kake pripovedke o tej pajčevini v narodu našem, ni nam znano; al brž ko ne je tudi pri nas babje leto dobilo imé od letanja one preje, ki bi se po takem pri nas smela imenovati babje leto. Tako piše zagrebški „Gosp. List“. — Nam je znano, da Slovenci te pajče niti imenujejo „babje leto“ Glej tudi Cigaletovo slovník pod besedo „Sommerfaden“.

Pravdne stvari.

Ali se prevzame poročstvo z besedami: „dober stojim za njega“? — (§. 1346 obč. drž. zakonika in člen 281 trgov. zak.)

Po obsegu tožbe, ktero je Janez S. pod prostovoljnim namestovanjem Franceta L. zoper Petra V. za-

voljo terjatve 299 gold. iz poročstva za Dragotina V. vložil, je Janez S. poslal svojega računovodjo Franceta L. k obtožencu s tem naročilom, naj ga praša, ali bi smel dati njegovemu (toženčevemu) sinovcu Dragotinu V. v J. blago, ali bo on za njega porok in v tem slučaju, ko bi Dragotin V. ne plačal, za njega dolg plačal. France L. je neki toženca vse to prašal in ta mu je odgovoril: „Dragotin V. je vrl in marljiv mož; za njega stojim“.

Vsled tega odgovora je Janez S. Dragotinu V. dal blago in je zdaj, ker je ta postal nezmožen plačati, tožil Petra V., naj mu on plača po Dragotinu V. storjeni dolg za kupljeno blago v znesku 299 gold.

C. kr. okrožna kakor trgovska sodnija v Kraljevem Gradcu je z razsodbo od 14. junija 1870. leta, št. 3612, tožnika nepogojno odbila, ker je bila mnenja, da toženec, akoravno je na prašanje Franceta L. gori omenjeni odgovor dal, s tem vendar ni resno in določno rekel, da poročstvo za Dragotina V. na-se vzame; ker namen vprašanja je očitno bil ta, od toženca zanesljivo izvedeti, ali se sme Dragotinu V. upati ali ne, in toženčeve besede se po njihovem naravnem pomenu le kakor pohvala Dragotin V.-ove trdnosti in poštenosti vzemati morejo, posebno ker toženec na predlog, naj bi za Dragotina V., ko bi treba bilo, plačal, nič ni rekel.

C. kr. česka deželna nadsodnija pa je z razsodbo od 11. oktobra 1870. leta, št. 32.968, prvosodnijsko razsodbo premenila in po tožnikovem zahtevanju v tem slučaju spoznala, ako tožnik z določilnima prisegama, ki ste se mu naložili, dokaže, da je Francetu L. res naročil, tožencu gori omenjena prašanja staviti in da je France L. to tudi v resnici storil. Razlogi te razsodbe so sledeči: Toženec Peter V. priznava, da je Francetu L. vsled prašanja, ali bi Janez S. Dragotinu V. smel dati blago, odgovoril: „Dragotin V. je vrl marljiv, za njega dober stojim“. Same po sebi bi te besede le veljale kot priporočilo; ako pa se dokaže, da je France L. vsled tožnikovega naročila toženca prašal, bi li tožnik mogel dati Dragotinu V. blago, ali bode za njega porok in v tem slučaju, ko bi Dragotin V. ne plačal, njegov dolg za-nj odrajal, se te besede kot vzetje stavljenih pogojev gledé upa za Dragotina V. in toraj pokažejo kot poročstvena pogodba, ktera toženca po členu 281 kupč. zak. za nerazdelnega dolžnika za blago, ki ga bo Janez S. Dragotinu V. dal, napravi in na vgovor, da so te besede nedoločne, se ne more ozirjemati, ker se poročstvo kot neomejeno in tedaj kot določno pokazuje. Ker pa je toženec priznal, da se je Dragotinu V. blago, kolikor ga ni prodal, zapečatilo in se tožniku zamuda, ki bi ga ob pravico terjatve pripravila, ne more očitati, ste naloženi določilni prisegi, na kateri se je spoznalo, razsodilni. V prošnji za do-sojo, ktero je zatoženec zoper to razsodbo vložil, se je povdarjalo, da sodnik mora, če tudi bi se besede „za koga stati“ kot poročstveno izrečenje vzemati mogle, po členu 278. kup. zak. voljo pogojnikov izvedeti, ne pa se samih besed držati. V tem slučaju pa nikakor ni misliti, da je toženec, ne da bi ga njegov sinovec bil poprosil, za-nj poročstvo hotel prevzeti, in to brez najmanjšega lastnega prida in le vsled prašanja, ki mu ga je tujec stavil. Ne dá se verjeti, da se je toženec brez ktereга vidnega nagiba tako težko zavezati hotel in to še v nedoločeni meri, kar se med trgovci brez najvaž-njših razlogov ne nahaja, med tem ko se vsaki dan pripeti, da se zastran zanesljivosti trgovcev poprašuje. Z besedami: „temu smete blago dati, za tega stojim“, je toženec le svoje prepričanje o Dragotin V.-ovi trdnosti in zanesljivosti hotel izreči in le v tem smislu

imajo pameten pomen, med tem ko so kot prevzete poročstva vse preveč nedoločne in splošne.

C. k. najviša sodnija je nadsodnijino razsodbo potrdila iz sledečih razlogov: Ako tožnik dokaz o okolščinah, ktere je deželna nadsodnija v načrt prisežnih besed vzela, izpelje in s tem posebno dokaže, da je France S. v njegovem imenu toženca prašal, ali bi smel tožnik njegovemu sinovcu dati blago, ali on (toženec) za svojega sinovca porok in v tem slučaju, ko bi ta ne plačal, za njega dolg odraja, je popolnoma opravičeno, ako se obtoženec na platež obsodi, ker se po tem odgovoru „za njega stojim“, ktereга je toženec dal, ne more drugi pomen dajati, kakor da je toženec vzel poročstvo v polni meri na se, in se zavezal, odrajtati dolg Dragotina V., ako ta ne plača. Ako bi toženec te dolžnosti ne hotel na-se vzeti, moral bi na to določno prašanje zanikaven odgovor dati, ne pa pri-trjavnega, kakor je storil.

(Razsodba najviše sodnije od 27. aprila 1871., št. 807.)

„Prav. Slov.“

Znanstvene stvari.

Poročilo

o XXIII. skupščini Matičinega odbora

2. novembra 1871.

Pod vodstvom gosp. dr. E. H. Coste pričela se je skupščina ob 5. uri popoldne. Pričujoči so bili naslednji ljubljanski gg. odborniki: dr. Bleiweis, Jeran, Kandrnal, Lézar, Marn, dr. Papež, dr. Pogačar, Praprotnik, dr. R. Razlag, Sovan, Šolar, Tušek, Vavrū, Vilhar, dr. Vončina, dr. Zupanec; baron Zois je svoj glas poslal telegrafično; — izmed vnanjih gg. odbornikov pa sta svoje mnenje pismeno objavila gg. dr. Krek in dr. Ulaga.

1. Potrdil se je XXII. skupščine zapisnik.

2. Tajnik je poročal o važnejših stvaréh tako-le:

„Slavni odbor! Od poslednje odborove skupščine, ki je bila 31. avgusta 1871. leta, je Matici prirastlo 25 novih udov, in sicer: g. Orešek Janez, c. k. gimn. profesor v Celji, in g. Blaž Grča, kaplan v Ribenbergu, kot ustanovnika, in 23 letnikov, ako slavni odbor vse, ktere mu hočem našteti po imenu, sprejme v društvo. Ti so: (tajnik bere imena); ker pri nikomur ne nahajam pravilnega zadržka, da se ne bi imel sprejeti, zato predlagam:

Naj sl. odbor blagovoli sprejeti vse. (Odbor odobri nasvet.) Matičini glavni knjigi je po tem takem zadnja številka 2116.

Važnejši dopisi, ki so došli odboru, so ti-le:

a) Deželni šolski svét za Kranjsko odboru z dopisom od 12. septembra t. l., št. 1134, posebno zahvalo izreka za 200 odtiskov knjige „štirje letni časi“, ktere je sl. odbor v 22. skupščini podaril knjižnicam ovozemnih ljudskih šol.

b) Prečastiti gosp. Ign. Mrak, marquetski škof v severni Ameriki z dopisom od 22. avgusta t. l. srčno veselje izrekuje odboru, da mu je Matič. knjige poklonil v 20. skupščini.

c) Gosp. dr. Fr. Rački v dopisu od 23. sept. t. l. odgovarja, da in zakaj se jugosl. akademija ne bode udeležila „naučnega rečnika“, ktereга namerava izdati srbsko učeno društvo v Belemgradu.

č) Centralni in izložbeni odbor prve obč. hrvatske učiteljske skupščine v Zagrebu je Matici poslal „Priznanico, ovim se očituje slavnj Matici pohvalno priznanje na tom, što se je na izložbi odlikovala svojimi popularno-znanstvenimi knjigami i zemljovidi“. — Ta priznanica se je v okvirji obesila v Matič. sobah. — Knjig,